

Lausunto maa- ja metsätalousministeriölle (lausuntopyynnön dnro 2070/01.01/2017)

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi eläinten hyvinvoinnista

Lausunnon antaja

Luonnonvarakeskus (Luke)

1. Yleiset kommentit lakiehdotuksesta

Eläimen käyttäytymistarpeiden korostaminen on lakiluonnoksen tärkeimpiä parannuksia voimassaolevaan eläinsuojelulakiin nähden. Mahdollisuus toteuttaa luontaisia käyttäytymistarpeita on olennainen osa eläimen hyvinvointia. Käyttäytymistarpeella tarkoitetaan eläimen normaalin kehittymisen sekä fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämiseksi välttämätöntä käyttäytymistä ([Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta](#), 2014). Vaatimus eläimen mahdollisuudesta tiettyjen olennaisten käyttäytymistarpeiden toteuttamiseen onkin kirjattu useaan kohtaan eläinten hyvinvointilain luonnoksessa. Luonnoksessa ehdotettuja hyvinvointia edistäviä uudistuksia ovat esimerkiksi velvoite lievittää eläimen kipua kivuliaan toimenpiteen yhteydessä, sekä mahdollisuus aiempaa tiukemmin puuttua lainsäädännön keinoin eläinjalostuksen hyvinvointihaittoihin.

Nykyisestä luonnoksesta puuttuvat parsinavetoista ja emakoiden porsitushäkeistä luopuminen olisivat myös eduksi eläinten luontaisten käyttäytymistarpeiden toteuttamismahdollisuudelle. Niiden kieltämiseen Suomessa liittyy kuitenkin riski tuotannon siirtymisestä muualle, olosuhteisiin, joihin meillä ei ole kontrollimahdollisuutta. Lakiehdotuksessa on otettu huomioon taloudelliset reunaehdot, mitä ilman lain sisältö olisi vaarassa kääntyä tavoitteitaan vastaan.

Tuotantoeläinten pidon edellytyksenä on tuotantotoiminnan riittävä kannattavuus, joten eläinten hyvinvointiin liittyvät ratkaisut joudutaan tekemään taloudellisten edellytysten puitteissa. Kansainvälisessä kilpailussa tuottajat itse eivät juuri voi vaikuttaa markkinoilla määräytyviin hintoihin, vaan joutuvat sopeuttamaan kustannuksensa niihin tuotantotoiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Jotta suomalaisen, monessa suhteessa varsin vastuullisen tuotannon kilpailukyky ei vaarantuisi, tuotantoeläinten hyvinvointia edistävien toimenpiteiden toteuttamiseksi tarvitaan jatkossakin investointitukia, mutta myös kasvavaa, koko elintarvikeketjun ja kuluttajien panosta.

2. Lakiehdotuksen pykälät ja yksityiskohtaiset perustelut

Yleiset säännökset

1§ Lain tarkoitus

Lain tarkoitus, eläinten hyvinvoinnin edistäminen, on kannatettava ja tervetullut uudistus. Hyvinvointia voidaan edistää poistamalla eläimen elämästä negatiivisia asioita, kuten kipua ja kärsimystä (esimerkiksi käyttämällä kivunlievitystä kivuliaissa toimenpiteissä), ja lisäämällä eläimen elämään positiivisia asioita (esimerkiksi eläinlajille ominaisen, mielekkään tekemisen tarjoaminen).

5§ Määritelmät

Koska hyvinvoinnin käsite voidaan ymmärtää monella tavalla, olisi eläimen hyvinvoinnin määritelmä syytä lisätä määritelmiin. Tuotantoeläinten sekä seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnat ovat määritelleet eläimen hyvinvoinnin seuraavasti: *Hyvinvointi on eläimen kokemus sen omasta psyykkisestä ja fyysisestä olotilasta. Käsitteellä eläimen hyvinvointi kuvataan eläimen vointia, joka voi vaihdella hyvästä huonoon.* Myös käyttäytymistarve-termi olisi syytä määritellä. Määritelmässä voidaan hyödyntää tuotantoeläinten ja seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin sekä tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelun neuvottelukuntien määritelmiä.

Termit teurastus, lopetus ja tainnutus voivat olla kansalaisille jossain määrin epäselviä, joten myös nämä olisi hyvä määritellä lain 5 §:ssä.

Eläinten kohtelu

16 § Toimenpiteiden tekijä ja kivunlievityksen käyttö

On hyvä, että vain osaava henkilö voi tehdä eläimelle kipua aiheuttavan toimenpiteen, ja että toimenpiteen yhteydessä on käytettävä kivunlievitystä (poikkeuksena lievä ja hetkellinen kipu tai se, ettei toimenpide sie-dä viivytyksiä). Ehdotamme, että lain perusteluihin lisätään, että kivuliaan toimenpiteen yhteydessä annet-tavaan hoitoon kuuluu sekä toimenpiteen aikainen että sen jälkeinen kipulääkitys.

Ehdotamme, että porsaiden kastraatiossa edellytetään tulehduskipulääkityksen lisäksi paikallispuudutusta. Veitsellä tehty viilto karjuporsa-an ihoon kiveksien kohdalle, kivesten esiin ottaminen ja siemenjohtimien leikkaaminen on porsaalle kivulias toimenpide. Taloudellisesta näkökulmasta tämä kuitenkin edellyttää, että paikallispuudutuksen antamiseen luodaan ensin kustannustehokas käytännön toimintamalli. Kunnollinen kivunhoito tulee vaatia myös mm. pässikaritsojen ja pikkukilien kastraation yhteydessä.

Eläinten hoito

21 § Hoidon yleiset vaatimukset

Olennaisia sisäsyntyisiä käyttäytymistarpeita ovat 21 §:n ensimmäisessä momentissa mainitun lisäksi esi-merkiksi syömiseen, synnytykseen ja jälkeläisten hoitoon liittyvät tarpeet. Ehdotamme, että nämä lisätään olennaisten käyttäytymistarpeiden luetteloon. On hyvä, että eläintä ei saisi pysyvässä pitopaikassa pitää jatkuvasti paikalleen kytkettynä eikä sen liikkumista jatkuvasti rajoittaa kääntymisen estävillä rakenteilla.

22 § Ruokinta ja juotto

Ehdotamme, että vaatimus jatkuvasta vedensaannista nisäkkäiden ja lintujen pysyvässä pitopaikassa tulee saada uuteen lakiin. Mahdollisista poikkeuksista veloitteeseen voitaisiin säätää asetustasolla eläimen lajin, iän, elämänvaiheen ja kunnon mukaan kuitenkin niin, että juomavettä tai muuta juotavaa tulisi olla riittävän vedensaannin turvaavin väliajoin.

Veden olisi mieluiten oltava sulaa, ei jään tai lumen muodossa, ja siksi vettä ja/tai juomakuppeja olisi tar-peen mukaan lämmitettävä. Lakiluonnoksen perusteluissa mainitaankin, että ihmisen hoidossa olevien eläinten nesteentarve tulisi ensisijaisesti täyttää tarjoamalla eläimille riittävästi sulaa vettä. Eläinten hyvinvointia valvova viranomainen on valtitsevan lainsäädännön vaatimuksia tarkastaessaan eläimen veden-saannin suhteen eläintenpitäjän oman ilmoituksen varassa.

26 § Eläinjalostus

Eläinjalostusta koskeva säännös on tavoitteeltaan hyvä ja johtaa toivottavasti myös käytännössä jalostetta-vien eläinten parempaan hyvinvointiin. Eläimen kunnioittamisessa on keskeistä, että sen hyvinvointi ja ter-veys asetetaan etusijalle ulkomuotoon ja muihin rotutyypillisiin, ihmisen asettamiin odotuksiin, nähden. Jos uutta lakia tullaan soveltamaan kirjauksia ja lain henkeä noudattaen, jalostuksen aiheuttamista hyvinvoin-tiongelmista on mahdollista ennen pitkää päästä eroon, tai ainakin niitä voidaan merkittävästi vähentää. Lain perusteluihin tulee eläinjalostuksen osalta lisätä, että mikäli eläinten vanhempaispolvella on hyvinvoin-tia heikentäviä perinnöllisiä vikoja, myös vanhempien kanssa samankaltaisten jälkeläisten tuottaminen on kiellettyä. Ehdotamme lakiin myös eläinten pakottamalla astuttamisen kieltoa. Pakottamalla astuttamista olisi esimerkiksi se, että naaraseläin ei suostu astuttavaksi ilman, että sitä pidetään väkisin paikallaan (pois lukien oria astumistilanteessa suojelevat liinat ja tamma huulipuristin).

Eläinten pitopaikka

38-39 § ja 118 §: Pysyvän pitopaikan vaatimukset

Siirtymäsäännökset tiineyttyshäkkien käytöstä luopumiseksi 15 vuoden siirtymäajalla sekä muiden nautojen kuin lypsylehmien ja maidontuotantoa varten pidettävien hiehojen ja hevosten jatkuvasti kytkettynä pitämi-

sen kieltäminen viiden vuoden siirtymäajalla on näiden eläinten hyvinvoinnin edistämisen kannalta hyvä asia. Riittävän pitkä siirtymäaika pitopaikkaa koskevissa muutoksissa on tärkeä taloudellisesta näkökulmasta, jotta tarvittavat muutokset tuotantorakennuksiin voidaan tehdä esimerkiksi niiden peruskorjausten yhteydessä. Kotieläintuottajia voitaisiin myös kannustaa muutosten tekemiseen esimerkiksi investointitukien avulla.

Myös porsimishäkeistä luopuminen edistäisi eläinten hyvinvointia. Toisin kuin häkissä porsiva, vapaana porsiva emakko pystyy karsinassaan hieman liikkumaan ja kääntymään ympäri. Toimivilla karsinaratkaisuilla ja hyvällä ammattitaidolla eläinten ns. vapaaporsituksessa päästään samoihin tuotostasoihin kuin häkki-tuotannossa. Vuonna 2013 julkaistun selvityksen perusteella tämä vapaaporsitukseen siirtyminen tarkoittaisi kuitenkin merkittäviä lisäkustannuksia (80 – 130 €/emakkopaikka/vuosi), kuten investointeja sikalarakennuksiin, sillä valtaosa emakoistamme porsii porsitushäkeissä. Vapaaporsitus vaatii myös hieman enemmän karsinapinta-alaa ja työpanosta kuin häkkiporsitus.

Parsinavettojen taloudellinen merkitys on Suomessa vielä huomattava ja kilpailijamaita suurempi, vaikka väheneekin rakennekehityksen myötä koko ajan. Vuonna 2017 maitotiloista arviolta noin 60 %:lla (3 800 tilaa) oli parsinavetta ja lehmistä noin 40 % (110 – 115 000 lehmää) pidettiin parsinavetassa. Vuosien 2010–2017 pihattoinvestoinneilla on korvattu vuosittain 2 000–8 000 parsinavettaa (lehmäpaikkalisäys). Vaihteluväli on suuri ja investointimäärien tuleva ennakointi sen vuoksi riskialtista. Nykyisten investointilukujen valossa parsinavettojen tuotanto on vähämerkityksistä aikaisintaan 2030-luvun puolivälin jälkeen. Muutos edellyttää yli 100 miljoonan euron investointeja vuosittain. Investointimäärän aleneminen johtaisi siihen, että parsinavettoja tarvittaisiin tuotannon turvaamiseksi vieläkin pitempään. Emakkojen, ensikoiden, lypsylehmien sekä maidontuotantoa varten pidettävien hiehojen pitopaikkoja koskevien kieltojen asettaminen siirtymäajalla on mahdollista vain, jos samalla sitoudutaan rahoittamaan korvaavia investointeja yli ohjelmakausien.

Parsinavetoista ja porsitushäkeistä luopumisen taloudelliset kysymykset eroavat toisistaan. Parsinavetoissa kysymys on investointikustannuksista ja pienten tilojen mahdollisuuksista investoida pihattokokoluokkaan, vapaaporsituksessa on lisäksi työhön ja tuottavuuteen liittyviä kysymyksiä. Nämä kustannukset olisi pystyttävä kohdentamaan paremmin koko tuotantoketjun, ei pelkästään tuottajan maksettavaksi. Käytännössä päätös edellyttäisi myös yhteiskunnan tukea, jotta tuotantotavan muutoksesta ei aiheutuisi kohtuutonta taloudellista haittaa.

Pykälässä 38 *Pysyvän pitopaikan yleiset vaatimukset* viimeisessä momentissa tulee voida antaa tarkempia säännöksiä myös pysyvän pitopaikan materiaaleille, esimerkiksi lepopaikan lattiamateriaalille (pehmusteet, kuivikkeet jne).

3. Muut kommentit

Eläinasiavaltuutettu: Lakiuudistuksen yhteydessä lakia valmistelemissä työ- ja ohjausryhmissä keskusteltiin eläinsuojeluasiamiehen tai eläinasiavaltuutetun virasta.

Eläinlajimääritelmät: Ketut olisi syytä eritellä käyttäen nisäkäsanimistötoimikunnan ehdotuksia suomalaisiksi nimiksi: ”kettu (*Vulpes vulpes*) ja naali (*Vulpes lagopus*) sekä ketun ja naalin risteymät”. Alemmissä säädöksissä saattaa tulla tarve antaa osin erilaisia määräyksiä näille kahdelle lajille, joiden biologiassa on merkittäviä eroja.

Ystävällisesti,

Ilkka P. Laurila
kehitysjohtaja